

Vejledning om anerkendelse af skader ved håndsrækninger

(29. Januar 2004)

1. Indledning	2
1.1. Vejledningen	2
1.2. Regler	2
1.2.1. Personkredsen	2
1.2.2. Skaden	3
1.2.3. Arbejdet	3
1.2.4. Antagelsesforhold	3
2. Forhold af betydning for, om en håndsrækningskade kan anerkendes	4
2.1. Kriterier, der indgår i vurderingen	4
2.1.1. Aftale eller opfordring	4
2.1.2. Blev indsatsen ydet alene i modtagerens interesse?	6
2.1.3. Var hjælpen nødvendig?	7
2.1.4. Vederlag	8
2.2. Betydningen af personlige relationer	9
2.2.1. Familie	10
2.2.2. Venner og naboer	12
2.2.3. Fremmede	12
2.3. Betydningen af forsikringsforhold	13
3. Tilgrænsende områder	14
3.1. Selvstændige	14
3.2. Hjælp mellem selvstændige landmænd	14
3.3. Bistand fra kunder	14

1. Indledning

1.1. Vejledningen

Denne vejledning beskriver Arbejdsskadestyrelsens praksis for anerkendelse af skader, der opstår i forbindelse med udførelse af private tjenester - også kaldet "håndsrækninger".

Vejledningen er udarbejdet på baggrund af praksis hos Arbejdsskadestyrelsen, Den Sociale Ankestyrelse og domstolene.

Vejledningen henvender sig først og fremmest til styrelsens egne sagsbehandlere. Den er imidlertid søgt udformet på en måde, så den også kan anvendes med udbytte af forsikringselskaber, advokater og andre med interesse for emnet.

Kapitel 2 beskriver betingelserne for, at en skade kan anerkendes som en håndsrækningsskade, herunder spørgsmålet om betydningen af personlige relationer mellem hjælperen og modtageren af hjælp. Kapitel 3 omhandler tilgrænsende områder.

1.2. Regler

Vejledningen er udarbejdet på et tidspunkt, hvor lovbekendtgørelse nr. 943 af 16. oktober 2000 om sikring mod følger af arbejdsskade er gældende. Da hovedloven for den gældende lovbekendtgørelse er fra 1992, vil der i det følgende, når der refereres til den aktuelt gældende lov, blive refereret til *1992-loven*. Denne lov bliver den 1. januar 2004 afløst af lov nr. 422 af 10. juni 2003 om arbejdsskadesikring. Den nye lov vil i vejledningen blive omtalt som *2003-loven*.

1.2.1. Personkredsen

Det følger af § 1 i 1992-loven, at enhver, der - med eller uden løn - antages til at udføre et stykke arbejde, er sikret mod følgerne af en arbejdsskade. Antagelsen kan være varig, midlertidig eller blot forbigående (§ 2 i 2003-loven).

Det fremgår endvidere af 1992-lovens § 5, stk. 1, at en arbejdsgiver har en sikringspligt over for sine ansatte (§ 48, stk. 1 i 2003-loven). Det gælder dog i medfør af 1992-lovens § 5, stk. 6 ikke for medhjælp under arbejde i privat husholdning eller under udførelse af privat tjeneste, når den samlede beskæftigelse ved dette arbejde ikke overstiger 400 timer i et kalenderår (§48, stk. 6 i 2003-loven).

For den tilskadekomne er det uden betydning, om arbejdet falder ind under stk. 1 eller 6. Personen er sikret, hvis betingelserne for anerkendelse af skaden i øvrigt er opfyldt.

Sondringen mellem, om arbejdsgiver er sikringspligtig eller ikke, har alene betydning for, hvem der skal betale den eventuelle erstatning.

For den tilskadekomne er det derfor alene afgørende, om der foreligger en arbejdsskade og et antagelsesforhold, som er omfattet af loven.

1.2.2. Skaden

For at skaden er omfattet af loven, skal den falde ind under de tilfælde, der er nævnt i 1992-lovens § 9 (2003-lovens § 5).

I håndsrækningsager vil der være tale om ulykkestilfælde, der skyldes arbejdet eller de forhold, hvorunder dette foregår, jf. § 9 i 1992-loven (§ 6 i 2003-loven).

1.2.3. Arbejdet

Det er uden betydning, hvilket arbejde den tilskadekomne udfører for arbejdsgiveren.

1.2.4. Antagelsesforhold

Der er ingen retningslinier i 1992-loven for, hvad der forstås ved "antages til arbejde" eller "en arbejdsgivers tjeneste". Tilsvarende er der ingen retningslinier for, hvad der forstås ved ordene "udføre arbejde for en arbejdsgiver" i 2003-loven. Det skal nævnes, at 2003-lovens personkreds er udvidet med selvstændige erhvervsdrivende og medarbejdende ægtefæller, der vælger at benytte sig af den nye ret i 2003-loven til at sikre egen person.

Det er klart, at der foreligger et antagelsesforhold, når der foreligger en formel aftale mellem arbejdsgiveren og arbejderen om arbejdets udførelse. Men der kan opstå tvivl i de tilfælde, hvor der ikke foreligger en direkte aftale om arbejdets udførelse, men hvor situationen er den, at en person har brug for en håndsrækning og får den.

Et antagelsesforhold forudsætter, at der foreligger en form for en opfordring eller en aftale mellem den, der udfører, og den, der får udført arbejdet. Et antagelsesforhold indebærer normalt også, at den, der får udført arbejdet, er den, der tilrettelægger/instruerer arbejdet.

Der kan være situationer, hvor det kan være vanskeligt at udskille tilfælde, hvor der er tale om antagelsesforhold, der er omfattet af loven, fra situationer, hvor der ikke foreligger antagelsesforhold, men private tjenester, som falder uden for lovens område.

Afgrænsningsproblemerne viser sig typisk i situationer, hvor den tilskadekomne er et familiemedlem, en ven eller en nabo, der yder en indsats ved at give en hjælpende hånd.

Det er overladt til administrationen gennem praksis at fastlægge nogle retningslinier for, hvornår der foreligger antagelsesforhold, der er omfattet af loven.

Denne vejledning omhandler alene den medhjælp, der gives under udførelse af privat tjeneste, som nævnt i 1993-lovens § 5, stk. 6 (2003-lovens § 48, stk. 6.), hvor der ikke er sikringspligt.

Håndsrækninger kan også forekomme i tilfælde, hvor den, der får en håndsrækning, har tegnet en arbejdsskadeforsikring. Se afsnit 2.3.

2. Forhold af betydning for, om en håndsrækningssskade kan anerkendes

For at en håndsrækning kan anses for at være arbejde i lovens forstand skal indsatsen overordnet set udføres for en anden person. Der skal være tilvejebragt en relation mellem de to parter, som kan karakteriseres som et antagelsesforhold.

Hvis der er tvivl om, hvorvidt tilskadekomne er antaget til arbejde, vil vi undersøge det.

Hvis sagen tyder på, at der kan være tale om hjælp fra en selvstændig, som led i dennes selvstændige virksomhed, skal der tilvejebringes oplysninger, der belyser betydningen af, at han er selvstændig. Se afsnit 3.1.

2.1. Kriterier, der indgår i vurderingen

Det er ikke muligt at give klare og enkle regler for, hvornår en person, der yder en håndsrækning, er omfattet af lovens personkreds.

Følgende afvejning må foretages:

Har den ydede hjælp været så omfattende eller væsentlig for udførelsen af opgaven, at hjælpen bør ligestilles med arbejde i et ansættelsesforhold?

I praksis indgår flere elementer i denne afvejning. Disse elementer, som uddybes nedenfor, er ikke hver for sig lige afgørende, men kan indgå med skiftende vægt, afhængig af de konkrete situationer.

Følgende forhold er relevante for at kunne vurdere, om der foreligger et antagelsesforhold og dermed en situation, som vil kunne føre til anerkendelse:

2.1.1. Aftale eller opfordring

Det er vigtigt at afklare, om modtageren af hjælpen har bedt om hjælp (opfordring), eller om hjælpen er kommet i stand på hjælperens eget initiativ.

Eksempel 1

For at glæde sin svoger, som var bortrejst, slog tilskadekomne dennes græsplæne. Hjælpen var ikke aftalt. Sagen blev afvist.

En aftale om eller opfordring til at hjælpe vil normalt tale for et antagelsesforhold.

En udtrykkelig aftale mellem parterne eller en opfordring til hjælp vil imidlertid, som det vil fremgå af det følgende, ikke i alle tilfælde være en betingelse.

Eksempel 2

En svigersøn hjalp svigerfar med at flytte en fryser på 320 liter. Den tilskadekomne var ikke kommet til stede for at hjælpe, men var blevet opfordret til at hjælpe. Hjælpen skulle vare kort tid, cirka 15 minutter. Sagen blev anerkendt, dels fordi den tilskadekomne var blevet opfordret til at hjælpe, dels på grund af fryserens størrelse og dermed opgavens omfang.

Det kan bero på tilfældigheder, hvem af sagens parter der tager initiativet til, at hjælpen ydes.

Det kan i den konkrete situation være tydeligt, at der er behov for hjælp, men at den, som har behovet, har svært ved at bede om den.

En afvisende holdning i relation til at modtage hjælp kan være begrundet i en frygt for at 'blive hængt op' på sagen.

En stiltiende accept fra modtageren af hjælpen kan efter omstændighederne sidestilles med en aftale. Det kan være i en situation, hvor der er et åbenlyst behov for akut hjælp eller for hjælp til en opgave af større omfang end umiddelbart forventet.

Omvendt kan der være tilfælde, hvor en stiltiende accept kan være udtryk for høflighed over for eller omsorg for den, der vil hjælpe. Her vil der ikke at være tale om en reel interesse fra modtagerens side i at få hjælp og dermed ingen stiltiende accept.

Eksempel 3

Den tilskadekomne besøgte en bekendt, som var i færd med at lægge tag på sin carport. Gæsten stod på en stige for at give råd og vejledning, da stigen pludselig skred, hvorved han faldt 1½ meter ned og kom til skade. Han ydede ingen fysisk hjælp med tagpålæggelsen og var heller ikke blevet opfordret hertil. Carportejereren havde ingen planer om at engagere andre til at hjælpe med at lægge taget på. Sagen blev afvist som arbejdsskade med henvisning til, dels at han ikke var blevet opfordret til at hjælpe, og dels til, at den hjælp han ydede, måtte betragtes som sædvanlig for en gæst.

En direkte anmodning om hjælp er omvendt ikke altid tilstrækkelig til, at hjælpen kan anerkendes som et antagelsesforhold. Det kan for eksempel være tilfældet, hvis hjælpen ikke er nødvendig (se afsnit 2.1.3.).

Eksempel 4

En mand fik besøg af sin svigerfar. De besluttede at beskære et buskads ved hjælp af en motorsav og en grensaks, som svigerfaderen havde med. Da svigerfaderen ville save en gren af et træ, faldt han ned fra en stige i 4 meters højde og blev dræbt. I sagen blev det præciseret af svigersønnen, at der på intet tidspunkt havde været tale om at afsave grenen, men alene at beskære et buskads. Landsretten afviste at anerkende sagen med den begrundelse, "at det udførte arbejde er sket uden direkte eller stiltiende aftale, samt [at] arbejdets art og omfang klart ikke er ud over sædvanlig hjælp i familie" (se også afsnit 2.2.1. Familie).

Hvis hjælperen er kommet til stede for at hjælpe, peger det i retning af, at der foreligger en aftale mellem hjælper og modtager, og at modtageren har behov for hjælp. Dette vil som udgangspunkt tale for et antagelsesforhold.

Eksempel 5

En mand bad sin nabo, som kom til skade, om at komme og hjælpe med at fælde 3 store træer. Hjælpen var nødvendig og skulle vare "nogle timer". Sagen blev anerkendt.

Selv om der ikke forligger en forhånds aftale om assistance, kan en aftale om en håndsrækning, der træffes på stedet, føre til et antagelsesforhold.

Eksempel 6

En person kom til skade, da han under et besøg hos nogle venner selv tilbød at hjælpe dem med at pille tagplader af deres udhus. Vennen modtog intet vederlag. Skaden blev anerkendt.

Hjælpens varighed eller nødvendigheden af hjælpen kan tale for et antagelsesforhold, selv om hjælperen var til stede i anden anledning, for eksempel selskabeligt samvær.

Eksempel 7

Den tilskadekomne var på besøg hos sin ven, som bad ham holde en blok, som vennen savede over med en vinkelsliber. Hjælpen blev af parterne betragtet som nødvendig og skulle vare 10-15 minutter. Sagen blev anerkendt.

Omvendt kan det forhold, at hjælpen var kortvarig og ydet uden opfordring, tillægges så stor (negativ) betydning, at sagen afvises, selv om hjælperen var kommet til stede for at hjælpe.

Eksempel 8

En mand var på eget initiativ kommet til stede for at lukke en vens heste ind i stalden og fodre dem. Han var ikke blevet opfordret til det. Hjælpen varede ½ time. Sagen blev afvist.

En hjælp, som er ydet på hjælperens eget initiativ og ikke er nødvendig, kan ikke føre til et antagelsesforhold. Det er tilfældet, selv om hjælpen er langvarig.

Eksempel 9

Den tilskadekomne hjalp uopfordret sin 72-årige nabo med at male en gavl. Han var kommet til stede for at hjælpe, men hjælpen var ikke nødvendig. Hjælpen havde varet cirka 4 timer, da skaden skete. Sagen blev afvist.

Som nævnt er det er ikke en nødvendig betingelse for et antagelsesforhold, at hjælperen er kommet til stede for at hjælpe. I familieforhold kan det dog være en indikation af, at det ligger ud over almindelig, sædvanlig hjælp inden for familien. Se under afsnit 2.2.1.

2.1.2. Blev indsatsen ydet alene i modtagerens interesse?

Som hovedregel er det en betingelse for anerkendelse, at hjælpen alene ydes til fordel for modtageren af hjælpen.

Der lægges vægt på, hvem der har den umiddelbare nytte af arbejdet. Det vil ikke være afgørende, at hjælperen har en afledet interesse - for eksempel forventning om gengæld ved en given lejlighed eller forfriskninger under arbejdet.

Hvis der er ligeværdige interesser i arbejdets udførelse, vil hjælpen typisk ikke have en karakter, der gør, at den kan ligestilles med arbejde i et sædvanligt ansættelsesforhold.

Eksempel 10

Faderen kom til skade, da han arbejdede med brænde, som han delte lige med sønnen. Sønnen tilrettelagde heller ikke det arbejde, som faderen udførte. Sagen blev derfor afvist. (SM-u-9-03)

I praksis afvises mange sager, selv om hjælpen alene gives i modtagerens interesse. Det viser, at det ikke er nok at se på, i hvis interesse hjælpen bliver ydet.

Eksempel 11

En søn, der boede hos sine forældre, hjalp dem med at reparere en lampe i entréen. Han var blevet opfordret til at hjælpe, men arbejdet var også i egen interesse, da han selv boede i ejendommen. Sagen blev afvist.

Eksempel 12

Svigersønnen hjalp med træfældning og skulle have det fældede træ som en slags betaling. Sagen blev afvist med den begrundelse, at han ikke erstattede fremmed hjælp, og at arbejdet var i egen interesse. Hjælpen forventedes at vare 2 timer.

Eksempel 13

En søn hjalp sin far med at flække brænde. Sønnen skulle have fem rummeter brænde i vederlag. Der var intet oplyst om den totale mængde brænde, der skulle hugges, men hjælpen forventedes at vare 2-3 dage. Sagen blev afvist, fordi sønnen ikke erstattede fremmed hjælp og arbejdet var i egen interesse.

2.1.3. Var hjælpen nødvendig?

Det taler for et antagelsesforhold, at modtageren af hjælpen ud fra en objektiv betragtning ikke kunne have klaret sig uden hjælpen.

I vurderingen indgår opgavens art og spørgsmålet om, om modtageren ellers måtte have haft 'fremmed hjælp' til arbejdet. Ved 'fremmed hjælp' forstås som udgangspunkt hjælp ydet af en person uden for husstanden. Den tilskadekomne kan ikke siges at erstatte "fremmed" hjælp, hvis arbejdsgiver selv eller en, der står arbejdsgiver nær, ellers skulle have udført arbejdet.

Det kan indgå i vurderingen, om hjælperen og modtageren af hjælpen mener, at arbejdet nødvendigt, men dette er ikke afgørende.

Se også eksempel 8.

Eksempel 14

En ven holdt motorhjælmen under reparation af kabel i forbindelse med start af traktor. Hjælpen forventedes at vare 1 time. Sagen blev afvist under henvisning til, at den hjælp, som blev ydet, ikke erstattede anden fremmed medhjælp. Man lagde desuden vægt på, at hjælpen efter sin art ikke var usædvanlig under et besøg.

Eksempel 15

En landmand bad sin nabo hjælpe med til at fjerne en træstub. Landmanden placerede en traktorarm ved stubben, hvorefter naboen monterede en trækkæde om træstubben. Naboen snublede. Landmanden misforstod bevægelserne og lukkede hydraulisk kæden, hvorved nabovens hånd blev klemt. Sagen blev anerkendt, dels fordi naboen var blevet opfordret til at yde en håndsækning og dels fordi landmanden ikke kunne klare opgaven uden hjælp.

Eksempel 16

En enlig nabo, som ofte kom på besøg og fik forplejning, kom til skade, da han uden opfordring hjalp til med at lægge grus ud. Sagen blev afvist, dels fordi fremmed hjælp ikke ville have været brugt, dels fordi der ikke forelå nogen opfordring til at hjælpe, og endelig fordi der ikke var behov for hjælp.

Eksempel 17

En villaejer bad under et weekendophold sin ven om at grave ud til drænrør omkring villaen. Det blev oplyst, at arbejdet skulle have været 4-5 timer, og at villaejeren ikke selv ville kunne have udført arbejdet. Sagen blev anerkendt.

2.1.3.1. Hjælpens varighed

Selv om også ganske kortvarige håndsrækninger kan blive anerkendt, har tidsfaktoren en væsentlig betydning for spørgsmålet om anerkendelse. Jo længere tid hjælpen varer, jo mere vil det ligne arbejdet i et sædvanligt ansættelsesforhold.

Det afgørende er, hvor længe arbejdet på forhånd forventedes at vare. Derimod er det uden betydning, hvor længe hjælpen faktisk havde været, da ulykken indtraf.

Tidsfaktoren har således stor betydning for spørgsmålet om anerkendelse. Men en kortvarig hjælp kan dog, hvis andre omstændigheder taler for anerkendelse, medføre et antagelsesforhold. Forhold som at hjælpen har været stærkt påkrævet kan begrunde, at selv en kortvarig hjælp anses som et antagelsesforhold. Omvendt vil en længerevarende hjælp blive afvist, hvis hjælpen ikke har været nødvendig.

Eksempel 18

Den ene nabo var ikke hjemme. Den anden nabo skulle derfor under dennes fravær lukke får ud fra et fårehus. Dette tog kun et øjeblik. Sagen blev anerkendt med den begrundelse, at der var tale om en arbejdsmæssig indsats, at der var brug for hjælpen, og at hjælperen var blevet opfordret til at hjælpe.

Se også eksempel 7 – 9.

2.1.4. Vederlag

I de fleste håndsrækningssituationer gives der ikke vederlag.

Ydes der et stykke arbejde, som ud fra de kriterier, der er behandlet ovenfor, medfører et antagelsesforhold, er det som udgangspunkt uden betydning, om der gives mad og drikke eller forfriskninger under arbejdet.

2.1.4.1. Penge

Det er ikke nogen betingelse for at anse forholdet som et antagelsesforhold, at der ydes vederlag. Men ydes der et egentligt vederlag i form af penge eller lignende, peger det i retning af et ansættelsesforhold.

Et vederlag kan også være en indikation af, at hjælperen har en sådan selvstændig stilling, at han må betragtes som selvstændig, se afsnit 3.1.

Eksempel 19

En mand, der skulle holde øje med sin vens hus under dennes ferie, kom til skade under græsslåning. Han fik 50 kr. i timen. Sagen blev anerkendt.

2.1.4.2. Naturalier

Når vederlaget består af naturalier, som modtageren yder for arbejdet, opstår spørgsmålet, om hjælpen er i modtagerens eller hjælperens interesse. Spørgsmålet opstår for eksempel i tilfælde, hvor hjælperen modtager vederlag i form af træ.

En håndsækning i form af træfældning kan være forbundet med, at hjælperen får brændet som vederlag. Hjælperen vil normalt ikke have den umiddelbare interesse i træfældningen, men kun en afledet interesse i form af vederlaget (brændestykkerne). Vederlaget som sådant er noget, der taler for at betragte hjælpen som et led i et arbejdsforhold, og taler dermed for et antagelsesforhold.

Er der derimod tale om brændekløvning, og er vederlaget brænde, vil den umiddelbare interesse i arbejdets udførelse være hjælperens. Der vil med andre ord være tale om, at hjælperen arbejder for sig selv, og sagen afvises.

Se eksempel 13.

2.1.4.3. Familieforhold og vederlag

Det er sjældent, at der blandt familiemedlemmer ydes vederlag. Hvis det er tilfældet, peger det i retning af et regulært stykke arbejde. Hjælpen vil da ofte være ydet blandt ikke helt nærtstående familiemedlemmer eller være særligt nødvendig og længerevarende. Det taler for, at et antagelsesforhold foreligger.

Ydelse af vederlag mellem familiemedlemmer må generelt betragtes som en vigtig indikation af, at der ikke er tale om sædvanlig hjælp blandt familiemedlemmer. Men også andre oplysninger om eksempelvis slægtskab og arbejdets art må dog indgå i overvejelserne om antagelsesforhold.

Eksempel 20

Den tilskadekomne, som var modtagerens kusines mand, skulle efter opfordring og aftale rense tagrender på en landbrugsejendom, fordi modtageren - alderen taget i betragtning - måtte have hjælp dertil. Den tilskadekomne faldt ned, fik kraniebrud og døde. Der var aftalt vederlag, men arten og størrelsen var ikke oplyst. Sagen blev anerkendt.

Vederlag som lomme penge fra forældre til børn taler ikke for antagelsesforhold.

2.2. Betydningen af personlige relationer

De personlige relationer mellem modtageren af hjælp og hjælperen har betydning for den vægt, man tillægger de forskellige elementer, der indgår i vurderingen af, om der foreligger et antagelsesforhold.

Generelt kan man sige, at jo tættere relationen er, jo større krav må man stille til hjælpens nødvendighed og til opgavens art og omfang for at kunne anse et antagelsesforhold for etableret.

2.2.1. Familie

Det kan være vanskeligt at fastlægge grænsen mellem den hjælp, der naturligt ydes inden for familien, og den hjælp, der har karakter af en arbejdsmæssig indsats, som erstatter anden arbejdskraft. Skader, der opstår i forbindelse med sædvanlig hjælp mellem familiemedlemmer, kan ikke medføre et antagelsesforhold.

De sædvanlige betingelser for anerkendelse af en håndsrækning skal være til stede, også når hjælpen ydes mellem familiemedlemmer, men vurderingen af kriterierne skærpes, når modtager og hjælper er i familie med hinanden.

'Sædvanlig hjælp' i familien vil typisk være hjælp mellem børn/svigerbørn på den ene side og forældre/svigerforældre på den anden eller hjælp mellem søskende. Hvis familierelationen er fjernere, for eksempel fætter og kusine, onkel og nevø eller eventuelt disses ægtefæller, kan man ikke stille så store forventninger om hjælp. Det afspejler sig i en lempeligere vurdering ved fjernere familierelationer.

At hjælpen har været nødvendig er normalt ikke udslagsgivende for at anerkende i familieforhold. Ved vurderingen skal man tage i betragtning, at det er helt naturligt at hjælpe for eksempel ældre familiemedlemmer, som ikke selv kan klare at udføre arbejdet. Det er den hjælp, "der ikke går ud over, hvad familiemedlemmer normalt yder hinanden". Der må derfor normalt indfortolkes en større grad af nødvendighed ved hjælp i familieforhold, således at hjælpen ville have krævet fremmed arbejdskraft, hvis hjælperen ikke havde bistået i kraft af familieforholdet.

I vurderingen af, om en håndsrækning i familieforhold kan anses for at medføre et antagelsesforhold, indgår, om hjælperen bor hjemme, eller om han for længst er flyttet hjemmefra og selv har familie. Der antages at være større egeninteresse i arbejdets udførelse, hvis den tilskadekomne fortsat er hjemmeboende.

Eksempel 21

En 14-årig dreng huggede brænde til familiens egen brændeovn i det fælles hjem og fik en tandskade. Sagen blev afvist med den begrundelse, at sønnen ikke var antaget til arbejde i lovens forstand.

Arbejdets art og omfang er de væsentligste elementer, når man skal trække grænsen mellem hjælp, som er almindelig i familier, og den hjælp, der sidestilles med et arbejdsforhold.

Varigheden af hjælpen fortæller noget om omfanget, men tidsfaktoren har ikke stor selvstændig betydning. Praksis viser, at man kan forvente ret meget tid af sin familie, uden at hjælpen vil blive anset for at have etableret et antagelsesforhold.

Visse former for arbejde hos nære familiemedlemmer giver ikke grundlag for at anse et antagelsesforhold for etableret, selv om tilfældet i øvrigt opfylder alle de sædvanlige betingelser for anerkendelse. Som eksempler kan nævnes rensning af tagrender, at slå græs og andet lettere havearbejde, fældning af buske og mindre træer, småreparationer og mindre istandsættelser af bolig, almindelig lejlighedsvis børnepasning og flytning af genstande under familiebesøg.

Eksempel 22

En far hjalp sin søn og svigerdatter med pasning af et barnebarn på fire år i cirka 3 timer. Forældrene skulle til byen og kunne ikke have barnet med. Hvis bedstefaderen ikke havde hjulpet,

havde det været nødvendigt med anden hjælp, eventuelt en barnepige eller det andet hold bedsteforældre. Bedstefaderen passede drengen cirka én gang hver 14. dag af samme varighed. Sagen blev afvist med den begrundelse, at børnepasningen ikke gik ud over, hvad man kan forvente af familiemedlemmer.

Eksempel 23

Den tilskadekomne skulle hjælpe sin søster med at hænge gardiner op, fordi søsteren selv blev svimmel ved at stå på en stige. En anden bekendt skulle ellers have hjulpet. Den tilskadekomne hjalp søsteren cirka et par gange eller tre om året, når gardinerne var blevet vasket. Herudover var det oplyst, at den tilskadekomne hjalp søsteren 2-3 timer ugentlig med rengøringsarbejde på grund af søsterens dårlige helbred. Sagen blev afvist, idet den bistand til husligt arbejde, der blev ydet, ikke kunne antages at overstige, hvad der må anses for naturlig hjælp til familiemedlemmer.

Forhold som at arbejdet forudsætter særlig fagkundskab eller lønnet medhjælp kan føre til anerkendelse, hvis indsatsen selv i familieforhold må anses for at ligge ud over, hvad der normalt vil kunne forventes af familiemedlemmer.

Eksempel 24

Et familiemedlem kom til skade, da han ved ledningsføring på loftet installerede 3 lamper. Han fik anerkendt sin skade under henvisning til, at der var tale om et reelt stykke arbejde, der lå ud over, hvad der normalt udføres af familiemedlemmer. Elarbejdet, der var aftalt og anslået til nogle timers varighed, skulle ellers have været udført af en elektriker.

Eksempel 25

En mor faldt over en kant i forbindelse med afhentning af frostvarer til sin datter, som havde begrænset fjrlighed. Skaden blev anerkendt med henvisning til, at der var tale om en arbejdsmæssig indsats, som datteren ellers skulle have en lønnet medhjælper til at udføre. Dertil kom, at det var en indsats, som udelukkende blev udført i datterens interesse.

Eksempel 26

En svigermor hjalp efter opfordring sin svigerdatter med oprydning efter køkkenombygning. Hjælpen skulle vare en hel dag. Hvis svigermoderen ikke havde hjulpet, skulle svigerdatteren selv have gjort rent, eventuelt med hjælp fra sin mand. Sagen blev afvist, idet der var tale om sædvanlig hjælp mellem familiemedlemmer (se også afsnit 2.2.1. Familie).

Se også eksempel 2 og 5.

Jo fjernere familieforholdet er, jo mindre vil man betragte en hjælpende hånd som en almindelig hjælp i familien. Et yngre fjernt familiemedlems (eksempelvis kusines/fætters) tilskadekomst under pasning af børn kan efter omstændighederne udgøre et antagelsesforhold. En sådan hjælp vil ofte være timelønnet, og hjælpen vil ikke være så selvfølgelig, som hvis det var barnets bedsteforældre, onkler eller tanter, der havde ydet den.

2.2.1.1. Børnepasning

Det taler for anerkendelse, hvis et familiemedlem - nært eller fjernt - i en periode fast passer et barn hver dag i dagtimerne, fordi barnet for eksempel ikke kan få dagpleje- eller

institutionsplads. Dette gælder også, hvis forældrene er bortrejst i længere tid og lader barnet passe imens, eller når der er tale om pasning af et sygt barn i en periode.

Ved vurderingen af, om hjælpen har været nødvendig eller ej, bør ikke kun oplysningerne om arbejdets karakter overvejes. Også oplysninger om hjælpens omfang, nødvendigheden af arbejdsgivers ærinde, børnenes alder og eventuelle sygdom samt familierelationen bør indgå i vurderingen.

2.2.1.2. Flytning

Familiemedlemmers hjælp til mindre flytninger betragtes som hovedregel som sædvanlig hjælp, og skader i den forbindelse kan derfor normalt ikke anerkendes.

Flytning af store tunge genstande eller hele bohaver vil imidlertid normalt kræve hjælp, og man skal ved vurderingen inddrage oplysninger om opgavens art og omfang, antallet og arten (familiemedlemmer/professionelle) af øvrige hjælpere og de forhold, flytningen i øvrigt er foregået under.

2.2.2. Venner og naboer

Blandt venner er det almindeligt at hjælpe hinanden i større eller mindre omfang. Arbejdets omfang og omstændighederne i øvrigt er afgørende for, om man kommer over den grænse, hvor man må sige, at der er tale om arbejde i lovens forstand.

Set i forhold til den hjælp, der ydes inden for familien, er det dog sådan, at der ikke skal helt så meget til, før den hjælp, der ydes en ven, kan anerkendes. Begrundelsen er, at familiebåndet generelt set - især inden for familien forstået i snæver forstand - er stærkere end forbindelsen blandt venner. Man kan derfor inden for familien i almindelighed forvente større vilje til at yde hjælp.

Omvendt skal der mere til at anerkende håndsrækninger blandt venner end håndsrækninger blandt helt eller delvis fremmede.

Det peger i højere grad mod anerkendelse i naboerforhold, hvis hjælpen er fagligt betonet, det vil sige repræsenterer en anvendelse af den tilskadekomnes særlige uddannelse og viden, for eksempel bilreparation eller sommerhusbyggeri. Dette vil typisk være et indicium for, at hjælpen ellers ville have krævet fremmed arbejdskraft.

Eksempel 27

En kvinde, der var på besøg hos sin nabo, der var pensionist og netop udskrevet fra hospital med forbud mod at løfte, blev af naboen bedt om at flytte en mindre kasse. Kvinden faldt, da hun bar kassen ned ad en trappe, og fik brud på rygsøjlen. Sagen blev afvist.

2.2.3. Fremmede

Hvor der ikke består en særlig relation mellem hjælper og modtager (familie eller venner), er det givet, at kravene til hjælpen er mindre, når antagelsesforholdet skal vurderes. Hvis hjælpen er nødvendig eller væsentlig, anerkendes sagen, selv om hjælpen er ganske kortvarig.

Eksempel 28

En sekretær for et menighedsråd var i tjenstligt besøg hos en borger og blev af denne bedt om at hjælpe med at skubbe en bil i gang. Hjælpen var nødvendig, men forventedes kun at ville tage 5 minutter. Sagen blev anerkendt.

Eksempel 29

Den tilskadekomne blev opfordret af politi og Falck til at hjælpe med at løfte en bil væk fra et ulykkessted. Bilen var til gene for den øvrige trafik. Sagen blev anerkendt.

Eksempel 30

Den tilskadekomne var blevet opfordret til at hjælpe med at bygge sommerhus som ulønnet medhjælp. Sagen blev anerkendt.

2.3. Betydningen af forsikringsforhold

§ 2 i lovbekendtgørelse nr. 943 af 16. oktober 2000 om sikring mod arbejdsskade (§4 i lov nr. 422 af 10. juni 2003 om arbejdsskadesikring) fastslår, at når der er tegnet en arbejdsskadeforsikring, omfatter denne alt arbejde for arbejdsgiveren, både i dennes virksomhed og i hans personlige husholdning og ved udførelse af private tjenester for arbejdsgiveren og dennes familie.

Dette betyder, at hvis der er tegnet en forsikring, vil et ulykkestilfælde under en håndsrækning, der efter Arbejdsskadestyrelsens praksis kan anerkendes, være omfattet af forsikringen. Omvendt vil enhver lille hjælp, der ydes, ikke være dækket af forsikringen, blot fordi der er en forsikring.

Eksempel 31

En praktisk anlagt stud. jur. hjalp efter opfordring sin principal med at slå græs hjemme i advokatens have. Advokaten havde tegnet arbejdsskadeforsikring. Studenten kom til skade, da han slog græsset. Skaden blev anerkendt som en håndsrækningskade, der blev dækket af advokatens arbejdsskadeforsikring.

Det følger af lovens § 47 (§ 52 i lov nr. 422 af 10. juni 2003 om arbejdsskadesikring), at den tilskadekomne er omfattet af loven, også hvis der ikke er tegnet forsikring, selv om der burde være det.

Der er, som nævnt i afsnit 1.2, ikke pligt til at tegne arbejdsskadeforsikring, hvis den samlede beskæftigelse i arbejdsgiverens tjeneste er under 400 timer i et kalenderår, jf. lovens § 5, stk. 6 (§ 48, stk. 6 i 2003-loven). I disse tilfælde udredes en eventuel erstatning i første omgang af Arbejdsskadestyrelsen.

3. Tilgrænsende områder

3.1. Selvstændige

Der kan være behov for at overveje, om hjælperen eventuelt skal betragtes som selvstændig, da han har udført arbejde som led i sin egen selvstændige virksomhed. Hvis det er tilfældet, betyder det, at sagen skal afvises, hvis skaden er opstået før 1. januar 2004, da selvstændige ikke er omfattet af 1992-loven.

Der kan for eksempel være tale om, at der mellem hjælperen og modtageren kun er en forretningsmæssig forbindelse. Dette kan være tilfældet, når hjælperen selv har taget initiativet til at yde hjælp, eventuelt i form af en indrykket avisannonce, og for eksempel har en særlig ekspertise og særligt udstyr.

Situationen er en anden for en selvstændig, hvis skaden indtræder den 1. januar 2004 eller senere. Sagen skal i så fald behandles efter lov nr. 422 af 10. juni 2003 om arbejdsskadesikring, der omfatter forsikrede selvstændige.

3.2. Hjælp mellem selvstændige landmænd

Det er kutyme inden for landbruget, at landmænd hjælper hinanden. Det kan være med maskiner og ved personlig arbejdskraft. Denne hjælp vil ofte være af væsentlig betydning for driften af gården, der ligefrem kan være baseret herpå.

Efter praksis bliver der lagt vægt på, om hjælperens personlige arbejdsindsats havde en væsentlig betydning set i forhold til den maskinkraft, hjælperen måtte have stillet til rådighed.

Eksempel 32

En landmand kom til skade, mens han hjalp sin søn, der skulle have trukket nogle trætoppe op ad en skråning. Begge var selvstændige landmænd. Sønnen havde tegnet arbejdsskadeforsikring. Til arbejdet brugtes faderens vogn med spil. Sagen blev anerkendt af Ankestyrelsen, da arbejdskraften havde en værdi, der var lige så stor som indsatsen med køretøjet, idet den tilskadekomne ellers var alene om arbejdet. ([SM U-9-87](#))

3.3. Bistand fra kunder

Hvis en kunde kommer til skade i forbindelse med hjælp til den, han har entreret med - for eksempel en leverandør af varer eller en håndværker - vil hjælpen som udgangspunkt ikke blive betragtet som en håndsrækning, der kan anerkendes.

En sådan hjælp vil ofte være ydet for at få den aftalte vare eller tjenesteydelse leveret hurtigere eller billigere, og hjælpen vil derfor være i kundens egen interesse.

I to typer tilfælde har man dog i praksis vurderet, at der var et antagelsesforhold, trods kundens personlige interesse i hjælpen.

Det drejer sig om specielle tilfælde, hvor den tilskadekomne (kunden) sædvanligvis udfører arbejde for den selvstændige erhvervsdrivende mod betaling og i det konkrete tilfælde udfører arbejde mod betaling med sig selv som kunde.

Desuden drejer det sig om tilfælde, hvor hjælpen har været særligt nødvendig for arbejdsgiveren og efter sit omfang ikke ubetydelig.

Eksempel 33

En entreprenør udførte et dræningsprojekt på en ejendom. En gårdejer afhentede drænrør hertil, idet arbejdet ellers ville gå i stå. Gårdejeren kom til skade under afhentningen. Landsretten anerkendte sagen, idet entreprenøren havde bedt gårdejeren om afhentningen og entreprenøren ellers ikke havde kunnet udføre arbejdet som planlagt. Afhentningen af rørene ansås derfor i overvejende grad for at være i entreprenørens interesse, ligesom der var tale om et ikke ubetydeligt arbejde hermed.